

Štev. 22.

V Ljubljani, dne 15. novembra.

1886.

Vzdihi na tujem.

Na néba jasnem svódu bliščé nebrojne zvezde,
Pod manoj Mure bistre bežéči val šumí;
Pokojno vse počíva in sanja sladke sanje,
Ah moje srce tožno, kaj nisi mirno ti? —
Pozabi jih, pozabi dni prošlih zlate ure,
Minole so kot míne o zóri sèn krasán!

Kaj upati pač more, za čim pač koprnéti,
Kdor je z goréčim mečem iz raja bil izgnan? —
Naj sréčna óna bode kot rósa v péstrem cvéti,
Žívljenje naj užíva, saj je takó krasnó;
A midva, srce strto, zabíva in trpíva!
Kjer ostro trnje klíje, tam cvétke ne cvetó

5.

Čém samujem v mirni sóbi,
Medio sveče svít brlí,
Zunaj pa pod mojim oknom
Zíme mrzli piš vrší.

Sama mi sloni ob oknu
Kot slonéla je nekda, j,
Na laséh trepéče črnih
Lune blédi jej sijaj.

Zimski piš, le brij čez góre
Do snežéne brij ravni,
Kjer v domovji, v hiši béli
Déva zórna mi živí.

Glava se mi k prsim klóni,
Sní duha mi objemó:
Hišo zrém v domovji bélo,
V hiši dévo zrém cvetnó.

A pod oknom jej priroda
Trósi cvétja bajni kras —
Ah, minolo je polétje,
Zunaj brije zíme mraz! —

Ko prispeš pod njeno okno,
Glas ti bódi miren, tih,
Da bo čúti kot bolníka
Umirajóčega izdih . . .

Osamélec.

Sonet.

Am, kjer pretaka Volga svete vale,
Kjer v zlati soj mladostnega živjenja
Nebo razkošno svoj obok razpenja,
In slavsko morje polje ob obale,

Kjer Vila vabi v krog družice zale
V cvetočem krilu gajnega zelenja,
In sladkim čustvom ubrani spev ne jenja:
Saj vekov mnogo tožne so plakale.

Tam, kjer s slobode zlate vencem zlatim
Sinove krepke venča mati Slava
In z drugom zvestim družji se pobratim.

Ah, kjer ljubezen v srcih dije prava
In kvišku dviga vzletom je krilatim:
Le tam, le tam sloboda naša spava!

Cvetin.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

XIII.

Ko so se bili Jurij Ljudevit in tovariši uverili, da brezuspešno iščejo viteza Solnca, planili so v svojem srdu po nesrečnem in pijanem Tomaži Ručigaji. Izvlekli so ga izpod mize ter ga vlekli na široki hodnik. Polivali so ga ondi z vodo in topli ga s palicami, da se je nesrečnemu kapitanu takoj povrnila zavest. Ali v hipu mu je zopet prešla, ko so mu udarci kakor toča suli na staro telo! Pustili so ga potem na hodniku z bulami in rogovi pokritega. Sami pa so s silo razbili vrata v dvorano, kjer so po stenah viseli temni obrazi ostrih gospodov s Turjaka ter se je samo tu in tam kakor svetla zvezda med meglami prikazoval rožnati obrazek gospé s Turjaka, katera je nekdaj ob strani v železje zavitega moža pretrpela in prevzdihovala dolgočasno življenje. Ti pa so se malo menili za Turjaško preteklost, sedli so okrog dolge hrastove mize in prinesli si dali pijače, dasi so bili že pri dohodu pošteno pijani. Marjanica, grajska kuharica, morala je zopet zakuriti ter k ognju pristavljati široke lonce.

„Kdo bi bil mislil,“ izpregovoril je dolgi junak Simonovič, „da je tu pri vas tako prijetno! Leži jih nekaj Kranjcev v Karlovci, a povem vam, da so to puste stvarice, in če ti tako revče izpije vina za orehovo lupino, telebne ti pod mizo, kot bi se bilo najhujšega strupa nasrkalo. Sramota za deželo, da ima take sinove! Vidva pa sta mi vrla vinska pobratima, in pravično vama govorim, da me bode srce bolelo, ko bom zapuščal belo Ljubljano; a bolelo samo radi vaju! Vse drugo naj vrag uzame! Vse drugo ni vredno, da bi se pobasalo turškemu konju pod kopito! A vaju naj krščanski Bog živi!“

Pili so sebi v čast.

„Nikdar vama ne bodem pozabil,“ pričel je Jurij Ljudevit na to, „da sta mi današnji težavni dan posvetila vrla svoja meča, draga prijatelja! Da bode nekaj vročega praskanja, vedel sem, ker dobro poznam tega hudiča, viteza Solnca. Verujta mi, da bi nam bil dal opraviti, da ga nismo pri pijanem Ručigaji zajeli kot polha v duplu in da mu nismo s strelom razbili rame. Morda sedaj ravno umira kje za zelenim grmom in jaz mu ničesar drugega ne želim, nego da bi prav težko umiral in umrl.“

„Isto želim mu tudi jaz,“ kričal je Aricaga, „ker mu še nisem oprostil besed, s katerimi me je opsuval tisti dan, ko je tebi palec odsekal.“

„Tedaj sem mu pravil,“ govoril je Jurij Ljudevit veselo, „da mu bode še žal tistega dne. Danes mu je žal! V pozabljenem logu umira pozabljen, meni pa se prikazuje obljubljena dežela in sad bom trgjal z drevesa, ki si ga je bil Janez Solnce sam sebi zasadil! In to je nekaj prijetnega, prijatelja!“

„Kaj namerjaš sedaj?“ vprašal je Aricaga, in napele so se mu črte po obrazu. Jurij Ljudevit premeril je s pogledom širno dvorano in podobe zamrlih Turjanov po zakajenih stenah. Potem je odgovoril: „V Žuženperk jo odpeljem in upam ob zeleni Krki nekaj lepih

dni preživeti ž njo! Vse se je izpolnilo, kakor sem sanjal, in do dna hočem izpiti kupo sreče, katero je dobrotljivi Bog postavil danes pred me na mizo!“

„Ali si jo videl danes?“ vprašal je Aricaga radovedno.

„Ne še! Ondi za podobo koprni kakor golobica v golobnjaku! In povem vama, da mi srce nekaj upada, če se spominjam trenutka, ko bom stopil pred njo!“

„Kaj se boš bal ženske!“ kričal je junak Simonovič. „Ko sem s svojim praporom ležal še v Bihačgradu, povedalo se mi je, da ima paša v Mostaru ženo, lepšo od lune sredi jasne pomladanske noči. Tedaj je po meni vse gorelo in kri je tekla po mojih žilah razgreta kot topljeno železo. In kar je bilo najboljšo, tedaj še nisem bil oženjen in ne okovan v jarem, ki tlači junaka, če se je udal mehkeemu zakonu. Z dobrimi tovariši odrinem proti Mostaru. Ondi podkupim starega skopljenca, drugim pa posabljam glave! In hajd smo v haremu, da sami nismo vedeli, kdaj smo vanj prišli. Oj prijatelja, to so bili krasni dnevi! Zorna Zulejka slonela je na divanu in bila je tako zaspana, da niti glavice ni dvignila po meni, ustopivšem junaku. Si li ti Mustafa, vzdihnila je, kako da prihajaš tako pozno? Ali tedaj sem že ležal pred njo na kolenih ter ji govoril, da sem slišal v Bihačgradu o njeni krasoti praviti. Kaj je storila? Malo je jeknila? Hitro pa je dostavila: Gijaver si, a sivih las nimaš, kakor jih ima moj Mustafa, ki je ljubljeneč prerokov. Potem pa je šla brez ugovora z menoj, in Mustafa paša ruval si je las za lasom s sive svoje brade in preroka je proklinjal. Jaz pa sem preživel s Zulejko krasne, srečne dneve in danes vam pravim: vidite, take so ženske, take so vse ženske! Kaj se češ bati, Jurij Ljudevit. „Prvi hip bode malo jeknila, a potem šla bode s teboj, če boš hotel, do konca sveta!“

„Simonovič,“ umešal se je Aricaga srdito, „a če lažeš, stori to tako, da ne opazi vsak otrok, da debelo lažeš! Tudi ni lepo, da svojima pobratima tako teške laži na hrbet pribijaš! Vrag te uzemi! Znaš li, kaj je to, ti prokleti bahač ti? Ne misli, da Aricaga ni nič sveta videl in da je tisti Karlovac, kjer noč in dan koruzo in suhe češplje žrete, kaj posebnega in imenitnega! Zatorej govori nama resnico, če nočeš, da ti z ostrimi meči ne pogladiva lažnjivega jezika. Čuješ te moške besede? he!“

„Aricaga, pijan si!“ odgovoril je oni hladnokrvno. „Na svoje besede in njihovo resnico prisegam, če bi to zahtevali boljši junaki od tebe, ki si junak v besedah, v dejanjih pa novorojeno dete! Sicer je pa tu moj meč in s svojo ostrino mi poroči za vsako besedo!“ To rekši pograbi po krivem svojem meči, ki je tičal pri steni v kotu ter ga tresči pred se na mizo, da je vse zažvenketalo.

„Tako govoriš ti meni,“ tulil je polkovnik, „ter mi groziš s krivo tisto šivanko? Kaj takega si jaz dvakrat povedati ne dam in s svojo kervjo mi boš plačal, ker

si oglodal mojo čast! Še danes boš gledal hudiča, in to tako gotovo, kakor gotovo si razžalil mene, polkovnika Aricaga.“

„Na besedo tega polkovnika jaz ničesar ne dam,“ oglasil se je Simonovič.

„Ničesar!“

„Ništa, kakor pravi Hrvat.“

„Tako mi vseh nebeških vragov, za te besede ti uzamem umazano življenje!“ Tudi Aricaga je posegel po teškem meči, ali tedaj umešal se je Jurij Ljudevit v ta prepir, govoreč: „Kaj mi pomaga, če se vidva prepirata in mej sabo rujeta? Moja kri ostane hladna pri tem, in niti ne razburila bi se, če bi Simonovič tebi Aricagu presekal čelo, da bi se takoj usuli možgani na mizo. Mirujta torej! Ti si pil čez mero, Aricaga, in ne tuli ves čas, in spravi svoj meč, ki si ga danes samo moji stvari posvetil! In ti, Simonovič, imej potrpljenje s pobratimom, ki bode obžaloval svoje besede, ko se bode pijanost iz njega skadila! Odložita meče v stran in pijmo vino v miru, ker smo vendar vrli pobratimi!“

Nerada in godrnjaje odložila sta sablje v kot in gledala sta se temno, kakor psa na verigi, ki si kažeta zobe, renčoč in togoteč se.

„Prepirata se lahko pozneje,“ govoril je Jurij Ljudevit! Vsaj imela bodeta časa dovolj. Ali danes spomnimo se na kaj takega, kar bi nam vsem kri ogrelo brez prepira na hujskanje! Povem namreč vama, da se me je sedaj v zadnjem trenutku polastila čudna tesnoba, prav kakor bi se tresel pred trenutkom, ko bom s strastno roko posegel po zlatem klasu, ki je dozorel na polji viteza Janeza Solnca. Izpil sem že obilo vina, a rečem vama, da se mi kri kot mrzel led vlačí po žilah in da mi je časih pri srci, kot bi tičal v hladnem grobu in bi se pod teško prstjo ne mogel niti ganiti. Zatorej potrebujem nekaj, kar bi mi kri razpraskalo in srcé upijanilo, da se ne trese v trenutku, ko stopim pred rožnato Ano Rozino, katero naj mi Bog blagoslovi! Vprašam tedaj, vesta li kaj takega, kar bi srcu in bojazljivi duši do moči pripomoglo? Govori, Simonovič, he!“

(Dalje prihodnjič.)

Nikdar.

Na zemljo temni mrak
In v sen zaziblje me legak.
In k meni stopi v plašč zavita
Oseba v mojo dušo vlita.
Za desno prime me lahko,
Pod milo zvabi me nebo.
In z roko v roko čez ravnine,
Čez daljnje hodiva doline;
Naprej hitiva v daljnji svet
Do cilja svojega dospet.
A zdajci vstavi naju voda,
Deroča voda, brez prehoda,
Naprej? — Nazaj? —
Na bregu pa nasprotnem hodi
Oj trop brezskrbnežev ob vodi,
Cvetočih lic je — sreče žar,
Postave divne — rajski čar.
Miloba in ljubezen živa
Z obrazov jasnih se razliva. —

Opazoval sem ljud krasàn
In zdel se mi je — davno znan.
Kje zrl že sem to društvo krasno?
Kje videl sem to četo jasno?
Zamàn pa preišljeval s m
In zrl sem v breg nasprotni nem.
A bolj, ko opazujem četo,
Tem bolj srce za njo je vneto,
Tem bolj po njej le hrepeni
In ž njo se združiti želi.
Val silni hočem prebroditi,
Na breg nasprotni hočem priti.
Do proda reke že hitim —
Iz sanj se krasnih prebudim.
Zakaj! Zakaj!
Čez dan ni dano meni zreti,
Okó v uzore svoje upreti,
Še v noči proč beži njih žar —
Do njih mogoče ni nikdar!

Milko Gabrovič.

Sèn.

Vénča kràs te čudotvòren,
Diči jasen te sijáj,
Zòrno óko, pògled zòren,
Diven tvoj je nasmehljáj!

Lepe zrl sem pač že deve,
A najlepša pa si tí,
V snù radósti, v sólzah reve
Čar se tvoj vednó žarí.

Ko te usóda lehno bóža,
Ko ti udíhne tèmén jád,
Zdíš se vedno cvetna róža,
Ki vzgojuje jo pomlád.

Čísto kakor bíser zítje
Tvóje se mi lesketá;
Najpopolnejše si bitje —
Sèn iz mójega srcá.

Slavomir.

Božidar Raič.

(Dalje.)

„Rodu pravico.“

d) Raič prvoboritelj.

Naš oča, naš Božidar,“ bil je često nazivan Raič na Malem Štajarju; naobraženiki so ga i radi imenovali „tribunus plebis“, in to zato, ker je bil malone dvajset let med prvoboritelji za narodno pravico. On se ni ustrašil nikdar nobene žrtve, naj je bilo potrebno za narodno stvar odpreti mošnjček ali pa ljudstvo poučiti ondi ali ovdje; Raič je bil vselej pripravljen to storiti. Največja zasluga Raičeva je ravno v tem, da se je boril za pravico, da je bil štajarski voj.

Krempljeve svečanosti pri Mali Nedelji dne 15. sept. 1867, kateri je bil Raič duša, omenili smo že; njemu gre hvala, da se je svečanost sploh vršila.

Po razdvoji avstrijskega cesarstva dne 21. dec. 1867 dovolilo se je po zakonu avstrijskim narodom shajati se v taborih in izreči svoje mnenje in želje. Prvi so bili Štajarci, ki so se poslužili te pravice, in na čelu jim vinorodni Ljutomer, kder je bil prvi slovenski tabor dne 9. avgusta 1868. Med govorniki nahajamo i Božidara Raiča, ki je zagovarjal naslednji resoluciji: 1. Tukaj (v Ljutomeru) zbrani slovenski narod izreka, da v §. 19. državnih osnovnih postav ne nahaja poroštva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler ne bodo osnovne šole čisto slovenske in v srednjih učni jezik slovenski. (Nemški jezik ostane učni predmet.) Navajal je v zagovor svoje resolucije, da morajo osnovne šole človeka učiti misliti in razumevati to, kar ga obkrožuje, zapisovati si vse za svoje potrebe, čitati knjige in časopise in razumevati to, kar se po svetu godi. Osnovne šole so za ljudi, ki ostanejo doma pri delu. Kdor se hoče dati na višje nauke, pohaja srednje in velike šole. Narodne šole niso zadoščale našim potrebam, ker je njihov namen bil samo ta, da bi nas izpremenile v Nemce, v kar pa mi ne privolimo! Vsak narod ima svoj jezik v šoli in naraven pot do omike in pouka, zakaj pa bi Slovenci ne imeli tega? Zahtevajmo, kar je naše po naravni pravici in kar nam je zatrjeval naš presvetli cesar. Naši otroci niso imeli in nimajo nobenega haska od šole, ker se trapijo z nemščino, katere se ne nauče in zanemarjajo slovenščino. V Gradci imajo velike šole, ki so se napravljale o naših novcih, a niso za nas, nego samo za Nemce, ker so samo nemške. Slabe neslovenske šole so krive, da se pri nas po uredih rabi samo nemščina, da se je ponemčila v zadnjih desetih letih na slovenskem Štajarskem vas za vasjo, župa za župo, kajti v šoli se uči samo nemški in zato nas ne poznajo in ne razumo. Radi lagodnih šol ne znajo mnogi našinci niti svojega imena pravilno zapisati, marsikoji se sramujo svojega naroda, ker so se napili v šolah tujega strupa namesto domovinske ljubezni; šole so krive, da postaje naša dežela vedno bolj siromašna. Ako bi imeli dobre osnovne in kmetijske šole, ne imeli bi tujci najlepših goric med nami, tujci, ki vleko haska od dela naših rok! Ko bi imeli boljše šole, bili bi dobro poučeni in stali bi trdno kakor skala proti tujemu navalu, zato pa zahtevamo šole v našem materinem

jeziku. Ker pa vsak pri nas kakor si bodi poslušajoč človek potrebuje popolno znanje slovenskega jezika v pismu in besedi, zato se mora naš jezik upeljati i v višje učilnice. Proti koncu govora svojega zavaruje se Raič proti temu, da bi bil on sovražnik nemškega jezika, v katerem so mislili in delali veliki umetniki in modroslovci, ali „nam je slovenski jezik prvi in nemščine se naj učé tisti, ki hoté napredovati.“

2. Zagovarjal je Raič na ljutomerskem taboru še resolucijo, da tabor ne nahaja v §. 19. drž. osn. zakonov poroštva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler se po postavnem poti ne združimo Slovenci v zedinjeno Slovensko z narodno upravo. Zgodovina nam kaže, kako se je merila narodom pravica, kako usodo je imel ta ali oni narod. Če pa mi pitamo gore na Slovenskem in vode: Muro, Dravo, Savo, Krko, Sočo, vse nam bodo pričale, da je ovde naš dom že od starodavnih časov. Naša slovenska zemlja je prvotno naša in k nam so se priselili ini narodi; nemški vladike niso mogli za Karla Velikega razširiti pri nas krščanske vere, dasi so še vozili darila s soboj, ss. brata Ciril in Metod pa sta uspešno učila, ker sta to vršila v slovenskem jeziku. Ini narodi delili so naše pradede in razcepili nas Slovence v več krajev. Ker pa to, kar je razdeljeno, ni celo, ni pravo in mora se spet zediniti, če hočemo, da dobi moč. Na to predlaga Raič zedinjeno Slovensko, katero ni nikomur nevarno. Zedinjeno Slovensko bo dalo Slovincem moč in če bodo Slovenci močnejši, močnejše bo vse naše cesarstvo.

Jeden mesec pozneje zagovarja Raič spet upeljavo slovenskega jezika v šole na taboru v Žalci dne 6. sept. 1868. Hladna voda dobiva se pri curku, rekel je, dobro vino pri vinogradniku, čista modrost pri modrijanu in v učilnicah, javnih in zasobnih. Osnovne učilnice imajo učiti človeka to, kar se sploh potrebuje v navadnem življenju. Kdor se hoče dalje poučiti, pohajaj gimnazij ali realko; kdor pa hoče postati duhovnik, pravnik, zdravnik ali učitelj, pa pohajaj vseučilišče. Dobre in primerno urejene učilnice rode mnogo sreče in blagosti, ako pa zablodé na kriv pot, pa rodé še več nesreče. „Arkimed je rekel: dajte mi stalo, kamor naslonim svoje orodje, in vzdignem zemljo. Jaz pa velim: dajte mi učilnice v oblast, in gibal bodem z vsem dušnim svetom.“ -- Učilnice na Slovenskem nikakor ne zadoščujo svojemu blagemu namenu in vlada je delala ves čas, kar ima šole v rokah, samo o tem, da bi Slovence potujila. V tem je dosegla mnogo, kajti vse, kar je imelo ž njimi oblast, „puhalo je več ali menj v nemčevalno tikev“. Za razvitek domačega jezika se nikdor ni menil in dajali so nam čisto nemške knjige in ponemčene učitelje. „Še nemški katekizem so nam ucepljali z brezovico in leskovico.“ V srednjih šolah bilo je še hujše, kder do l. 1850. nisi slišal slovenske besede; od one dobe uči se slovenščina sloko kot predmet in to daje vladi priložnost, da nastavlja na naše gimnazije in pozneje nastale realke malone same Nemce

ali barem Neslovence¹⁾, ki nas zasmehujejo, psujejo, zaničujejo in preganjajo.²⁾ Ko bi imeli slovenske šole, poučilo bi se bilo naše ljudstvo i o gospodarstvu in bilo bi imovito. Vsak narod, ki hoče napredovati, mora se poučevati v svojem jeziku; za vzgled so nam ini narodi. Boddimo i mi posestniki svojega jezika.

Spoznavši preveliko važnost slovenskih šol, zagovarjal jih je i na taboru v Ormoži dne 8. avgusta 1869 v prelepem dovršenem govoru. Med vsemi govorniki na ormoškem taboru prisodil se je venec govorništva Božidarju. V uvodu omenja Raič, da mu je vršiti najimenujtejšo nalogo v vsem svojem življenju, kajti njemu je naznaniti, kako se naj slovenska mladina uči, da bode na večjo korist sebi, svojemu narodu in državi. Nič ni uzvišenejšega in čestnejšega, nego navajati mladino svojega naroda po pravem poti v svetohram prijazne bodočnosti, kajti na mladini je blagost in boljši dni slovenskega sveta; ne mine morebiti 20 let in krmilo se izroči krepkim rokam mladine, ki nastopi pozorišče javnega življenja, moškega delovanja in vodstva, naše postarane in opešane kosti pa nam položé v tihi grob, da mirno počivajo, ako smo prvle pametno vodili in uredili mladino. Mladina se mora uzgojiti po zahtevah napredka našega časa in po našega naroda bridkih okolnostih, črnih skušnjah. Mladini je treba ublažiti srce, razbistriti um, da bode koristila sebi in človeštvu. Blago srce, prebrisani in razviti um in zdravo krepko telo obetajo človeka srečnega in koristnega sebi in društvu. Govornik kaže na Grke, ki in kako so skrbeli za telesno odgojo svoje mladine, da je postala krepka in močna; v šoli pa se je učila čitati, pisati, računati, slovnice, čitati pesnike, petja, godbe, pametne misli v odbrani, kratki in lepi besedi povedati, poljedelstva in rokodelstva. Pri nas si lasti srca po pravici cerkev, umovo vodstvo v početnih in osnovnih naukih pa ima narodna učilnica v rokah, daljnji razvoj godi se na gimnazijah, realkah in vseučiliščih; telesna urnost pa je prepuščena sebi, in ta je izvrstna, dokaz naš znažen, raven, zdrav narod. Kakor povsod drugod, morajo biti i pri nas osnovne učilnice na narodni podlagi, t. j. mladino moramo poučevati v domačem slovenskem jeziku. Izmed 100 učencev naših ostane jih 99 pri motiki in šole se morajo ozirati na 99 otrok, a ne na jednega, ki se kani dati na višje nauke. Učilnice se morajo ozirati osobito i na gospodarstvo, da se naučimo dobro gospodariti: ako bodemo dobro gospodarili, ne bode mogel z nami metlati vsakternik po svoji volji. Mi moramo imeti gospodarske učilnice, katere nam osnuj dežela ali država, inace si jih osnujmo sami; imeti jih moramo. Dalje nam je treba gospodinjskih učilnic za žensko mladino kakor postrvi bistrice, kakor slepcu pogleda. Imovitejši roditelji dajejo svoje hčerke v mesto gospodinjstva se učiti, ki pa nikdar niso to, kar bi morale biti; navadno pa se spridijo v mestu in še se ne vrnejo domov. — Naši mladini moramo razkrivati našo zgodovino in jo poučevati o tem, kako so nas razkosali, razdružili in raztrgali, da potem laže vladajo z nami po

¹⁾ Oglej si gimnazije, realke in učiteljska v Mariboru, Celju, Celovci, Beljaku, Gorici in Trstu. Poučljivo bode za te pogledati i v Ljubljano na realko in učiteljske kamo možko tamo žensko.

²⁾ Gl. Slovan 1886 str. 228, op. 1., in str. 229, op. 1 in 2.

svojem, dobro vedé, da je vsak kos po sebi slabši nego celota, zato pa je i potrebno, da se Slovenci združimo; jedina rešitev nam je zedinjeno Slovensko. To je za nas uteha, da je učeča se mladina slovenska naša, da so omikani in učeni možje na Slovenskem vsi na naši pravični strani, da imamo bratov kakor listja in trave preko 85 (rectius 100) milijonov Slovenov. Zloga, delavnost, uzajemnost bodi naše geslo.

Danes je i navadnemu človeku potrebno znati nekoliko politične razmere, da ga ne nasmoli vsak vetrnjak, da pozvedava na tanko, kam ido in kako se obračajo novci, katere kmet s krvavimi žuljevi pripravljene nosi v dačni ured, kake dobrote za to uživa od države, kako ta brani naše pravice; vsak slovenski vojak se mora zavdati svoje slovenske krvi, da se mu ne pristoji morilnega orožja rabiti proti svojim roditeljem, „vedeti mora, da je vojska za to, da brani narod proti krivičnemu nasilju, ustavo, zakone in pravo proti prestopnikom in kvarnikom, ne pa za to, da bi bila zgolj orodje samosilju, ne za to, da bi pomagala tlačiti svoje očete in brate, ne za to, da bi pomagala svoj narod in očevino svojo držati v tuji podložnosti... ne sme se prikrivati nijednemu rojaku, da 1½ milijonov Slovencev nima nijednega gimnazija, nijedne realke, dasi je okolo 2000 dijakov slovenskih — hujše krivice nam Turek ne bi mogel učiniti.“ Govornik se čudi prikazni, da je slovenska mladina sploh še naudušena za narodnost, ker se šola samo v tujih učilnicah, kder se mačeha nemščina bahato naduvlje, uboga slovenščina pa le borno pasterkuje pred pragom ustanovljenih vedohramov na lastnem zemljišči. Vse boljše službe imajo na Slovenskem le Nemci oziroma nemčurji v rokah, katerim ni za napredek in razbistrenje naše mladine, nego samo za mastne službe.

Obrnovši se k mladini, reče ji, da jo narod postavlja za vernega stražnika svojih pravic, grobov svojih milih očetov in praočetov, da jih ne bode tlačila tujčeva peta; da ji je izročil najdražjo dedino — jezik in narodnost, da ohrani oboje zvesto in neoskrunjeno. Prosi jo v imenu slovenskih sprednikov, roditeljev, zatiranega slovenskega naroda, v imenu matere Slave in njenega poštenja in česti, njene boljše bodočnosti in v imenu vsega slovenskega naroda, naj bode stalno naša, značajna, narodna, naj nikoli ne popusti od slovenskega prapora. Videči mladino naudušeno za vse, kar je blago in narodno, zahteva od nje, naj mu s prisego potrdi svoje dobre nakane, — kajti naudušenost se lahko izkadi kakor dim, mine kakor rosa s trave, — da bode marljiva in delavna na korist svojemu narodu; da bode pravična, poštena in nravnega vedenja; da bode po vzgledu čestnih mož branila pravo, istino in svobodo svojega naroda do zadnjega vzdihaja; da se bode vselej upirala tujemu in krivičnemu gospostvu nad slovenskim narodom; da hoče iskreno in brez strahu ljubiti dom in rod do črnega groba. Veličesten je bil ta prizor, ko je mladina prisegala neomahljivo vernost narodu svojemu in videti ga, kolcalo ti je srce hitreje veselja. I govornik usklikne, prijemši prisego mladine: „Tako si mi mila mladina slovenska učinila slovesno prisego pred obilno zbranim narodom slovenskim pod milim in vedrim nebom, katero je prestol pravičnega

in vsevedočega božanstva, sveto jo drži. Živelo zlato upanje bodoče sreče slovenskega naroda! Živelo!“

Ne dolgo potem prenehali so tabori na Slovenskem. Prišlo je ministerstvo „Slovanom prijazno“, ki redno zabranjuje Slovincem tabore, da se niti slovenski kmet ne more poučiti o tem, kar sme po zakonu zahtevati, dasi še pre veljajo državne osnovne postavbe od 21. dec. 1867, ki dovoljuje vsem avstrijskim narodom shode.¹⁾ Raič našel je še vendar tu in tam priložnost za poučevanje naroda in sicer pri svečanostih, prirejenih na čast imenitnim možem: Stanku Vrazu dne 8. sept. 1880 v Cerovci, Štefanu Modrinjaku dne 25. sept. 1881 v Središči in vitezu Franu Miklošiču dne 2. sept. 1883 v Ljutomeru. Raiča nahajamo dalje pri volilnih shodih in drugih priložnostih povsod narod poučujočega in o vsaki priliki kažočega na to, da se je nam Slovincem zediniti v jedno kronovino; po zedinjeni Sloveniji hrepenel je vselej in povsod, dobro vedoč, da je naš narodni spas jedino v zedinjenem Slovenskem.

V Vrazovem govoru omenja govornik, da pričajo okrašen hram Vrazov, svatovski ozaljšani Cerovec, na tisoče z vseh krajev naše lepe domovine žalibože raztrganega in še razkosanega Slovenskega in iz posestrime Hrvaške prišli ljudi, da oživlja Stankova zamisel. Tetica je Stanku (Jakobu) Vrazu (porojenemu 30. junija 1810) še dečku pripovedovala razne povesti o „Pesijanih“, ki žro novorojeno deco, in kalvini so pre tudi pesijani. O zalajajočem solnci večkrat gledajočega z domačega brega beleče se hrame po hribovih na Prekmurskem in čuvšega, da i ondi bivajo kalvini, torej pesijani, spreletel je vsekdar pri tem prizoru strah. „Ah, mili Stanko! bivalci onih belih hramov preko Mure na prijaznih gričih, bodisi kalvini ali luterani, niso pesijani, nego bratje naši iste krvi in roda, — naši prekmurski Slovenci; — ali onkraj rečenih bregov nahajajo se bitja žročna ne dece ali poprek ljudi, nego našo najdražjo svetinjo — naš lepi slovenski jezik in narodnost, da nas potujče, a svoj narod pomnože.“ Pred tem groznim strašilom in hrustalom trepetal je Stanko in se tresel. Kot dijak (šolal se je v Mariboru in Gradcu) je sviral rad po večerih na piščal narodne glasove. V društvu slovenskih vseučilišnikov: Murka, Miklošiča, Košarja, Čafa, Muršeca itd., delujočih o pouzdligi in razvoji slovenske književnosti, bil je i Stanko. Sedem in dvajsetleten Stanko jel je pisati hrvaški in izbral si je Hrvaško za domovino svojo: l. 1848. zastopal je južne Slovane na shodu v Pragi, kder je bil izvoljen podpredsednikom zarad znanja vseh slovanskih narečij. L. 1849. sešel se je Raič s Stankom v Hermancih v hramu njegove sestre Ane. Vraz ga je učil marsičesa in mu rekel med drugim: „Vi nastopite bodočega leta dušno pastirstvo, dolžnost vam bode ljudstvo nagibati na to, da se oklene vzveličalnih načel Kristovih in po njih oblaži; a vi kot sin slovenske matere imate še drugo imenitno nalogo, namreč kot apostol Slovenstva narodu razlagati, da spoštuje in ljubi svoj najlepši biser, svoj narodni slovenski jezik, svoje domače dobre navade, lepo svojo domovino, naj bode npravno, delavno, marljivo in varčno, naj si ne

¹⁾ Čl. XII. drž. osn. zak. se glasi: Avstrijski državljani i majo pravico zbirati se in snovati društva.

daje gaziti svojih narodnih pravic od tujcev, nego naj jih zagovarja in brani neustrašno; potle je pristavil: Glejte, golobče! nas je malo, ki delamo za narodni probud in napredek, pa nadejamo se dobremu uspehu, vsaj nauki naši so pravični, istiniti, na blagost narodu. Poselniki Kristovi, razposlani po daljnem svetu med razne narode, dasi ubogi, neuki in priprosti možje, delovali so z jako dobrim uspehom, ker nauk Kristov opiral se je na čista, npravna, poštena, istinita in človečanstvu koristeča načela, — danes je po vsem voljnem svetu razširjena Kristova občina; tako so nauki, katere razkladajo naši narodnjaki, slovenski pisatelji in učenjaki, zdravi, pravični in narodu koristni, torej ne dvojimo o povoljnem uspehu.“ V 41. letu svoje dobe preminol je Vraz „ali Stanko ni umrl, dokler bodo lesketale zvezde na nebu, pesni žarele v narodni duši, — dokler bode Slovenstvo. Stanko živi neumrl po svojih pesnih.“ Vrazu je bila Slovenija pretalna in naiduševal se je za zedinjenje vsega Jugoslovanstva, za združenje vseh jugoslovanskih plemen v jedno skupino, v jedno knjigo. Da je bil za to pomisel i Raič naidušen, zvedeli smo že — in kateri pravi narodnjak bi si ne želel zedinjene Slovenije in zedinjenja v knjigi z vsemi Jugoslovani? — „Čisti kan Vrazu je bil, krajšim potem dovesti nas Slovence v vilinski raj zloge jugoslovanske.“ Obrnovši se k bratom Hrvatom, naznani jim Raič, da so pred kratkim v Ljubljani sklenoli porabni rodoljubi in pisatelji slovenski mahoma sprejeti srbskohrvaški jezik kot književni jezik za strogo znanstvene stvari, ker se nam s tem odpira večje občinstvo in širša domovina, ter pristavi, da je pooblaščen Hrvatom izročiti to bratsko vezilo pri onej prekrasni narodni svečanosti, kake še ne pomni slovenska zemlja.¹⁾ — Slednjič kaže še na to, da se je praznovala svečanost zato, da se pokaže, da se zlagamo z Vrazovimi uzvišenimi pomislimi, merečimi na uzajemnost književno. „Mi

¹⁾ O tem sklepu smo poizvedeli tole: Odbor, ki je snoval Vrazovo svečanost, imel je več sej v Ormoži in v tem odboru bil je i Raič. Pri tej priložnosti naidušil se je znova za književno zvezo s Hrvati ter je rekel, da se v tem mora nekaj storiti v Ljubljani, kajti Ljubljana je naše središče; v Ljubljani se morajo sankcijonovati vse narodnosti dotikajoče se pomisli. Dne 22. avg. 1880 bila je Kopitarjeva slavnost v Repnjah. Slavnosti udeležil se je i Raič in takrat se je razgovarjal v Ljubljani o književnem zedinjenju s Srbo-Hrvati z ljubljanskimi prvaki, osobito z očoj Slovencev, dr. Janezom Bleiweisom Trsteniškim, s katerim sta bila v političkih nazorih jedina. Vrnovši se po Kopitarjevi slavnosti domov, pripovedoval je leščočim licem, da so njegovim nazorom v Ljubljani pritrdili in ga pooblastili, ta sklep naznaniti na Vrazovi svečanosti bratom Hrvatom. To pomisel zagovarjal je pri imenovanju svečanosti i Božidar rekoč, da strogo znanstvene knjige pišimo v srbohrvaščini, spisi prostemu narodu namenjeni pa se naj pišo slovenski, da se narod laže in hitreje razvija. Dalje omenja, da se že otroci v šoli pitajo z nemščino, ki nam je popolnoma tuja, koliko laže in že v nekolikih mesecih bi se privadili toliko lični in domači hrvaščini. „Srednjim učiliščem na Slovenskem bode tudi skrbeti za točno naučenje tega odličnega narečja, kar že veleva naučni črtež od 1849. leta. V jedinstvi je moč.“ Ker smo tudi mi teh nazorov glade zedinjenja s Hrvati v knjigi, menimo, da se smemo polagoma začet i približevati ostalim Jugoslovanom, in zato tudi ne odobravamo tega, da nam uredništvo n. pr. vsak zaimek koji, a, e premeni v izključljivo kranjski kateri, a, o, dasi navaja i Janežič v svoji slovenski slovnici ta zaimek; ravno tako se nam godi z mehkim č, ki se nam preminja v trdi č itd.

se hočemo pri zibki Stankovi naučiti dom, rod in narodni jezik resno in dejanski ljubiti in njegove pravice neustrašljivo braniti ter neopešano skrbeti, da dostojno nastopi svoje opravičeno pozorišče in domovina naša postane omikanejša, premožnejša, narodnejša . . . Stanka

smemo primerjati žar-ptici po njegovih žarom domo- in rodoljubja plahtečih pesnih, ktere naj razsvetljajo, segregajo in razžarjajo njegovim iskrenim duhom vso krajino in podnebje južnoslovansko, naj vedno nam sveti knjiga uzajemnica in jedinstvo.“

R. A.

(Dalje pride)

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Nupoglavc, s katerim sem se vozil v Zagreb, pustil je kola svoja v kmetiški krčmi pri Stankoviči. Krčmar je bil Belikranjec, ali se je iznebil že zdavnaj Slovenstva svojega. Govoril je kajkavski brez primesi našega narečja, odvadil se je bil do malega celo slovenskega poluglasnika. Obedoval sem pri njem izvrstno in cenó. Za isto mizo jedlo je z mano še več drugih Kranjcev, ki so bili menda rokodelci in težaki. Poleg mene sedel je star mož, kovač, ki je prišel iz Petrinje, da si nakupi nekaj orodja. Tudi on je bil naš rojak. Zval se je Janez Gráhar. Porodil se je daleč gori na Gorenjskem blizo poslovenjene nemške naselbine Sórice. Vprašal sem ga, če se je govorilo kaj nemški na njegovem domu. Dejal je, da ne, nekateri sosedje pa so znali še tajčati, toda takó, da jih ni vrag ni razumel. Če je prišel tja kak prav Nemeč, ni se mogel razgovarjati z njimi. Gráhar je imel dva brata, Andreja in Štefana. Vojaščina je smrdela vsem trem, radi nje pobrisali so jo jeden za drugim proti Hrvaškemu. Brata obtičala sta na Dolenjskem. Andrej dobil si je dobro službo na soteški graščini. Oskrbniku se je kmalu tako priljubil, da ga je izbral za glavarja vseh grajskih pepelarjev, katerih je bilo takrat jako mnogo. Čez deset let si je bil že toliko opomogel, da si je kupil blizo Toplic čedno hišo in kmetijo. Ženo našel si je v Suhi Krajini. Prinesla mu je lepo doto, kajti je bil oče njen tako trden živinorejec, da mu je stalo v hlevu zmirom po 20 goved, dostikrat pa še več. Tudi Štefan izkopal se je polagoma iz revščine. Neki graščak pri Novem mestu uzel ga je najprej za hlapca, čez tri leta pouzdignil ga je že za valpta, naposled pa mu je izročil v skrb vse gospodarstvo. Živel je potem največ v mestu in lovil okrogle „Micike“, ki so ga mikale veliko bolj nego kmetiški posli. Štefan se je dosti trudil za prismojenega svojega gospoda, ali to se ve, da o tem ni pozabil niti sebe. Ko se je naveličal službe, preselil se je v svojo hišo, katero si je sezidal prav pri Krki na sredi pota med Novim mestom in Toplicami. Tudi on si je dobil pridno gospodinjo, da izdeluje zdaj lahko, ne da bi moral sam kaj delati. Nekaj dohodkov mu daje zemljišče. Gotovino svojo pa je naložil v ljubljanski hranilnici. Z obrestmi plačuje davke in družino. Niti za Andreja niti za Štefana ni gosposka nikoli zvedela, kje se nahajata in s čim se ukvarjata in hranita. Vojaška komisija klicala ju je zaman pod puško. Oba so utajili graščaki in oskrbniki, kajti niso mogli prebiti brez takih zvestih in marljivih služabnikov. Janez Gráhar kesal se je bridko, da ni posnemal njijinega vzgleda in ostal na Dolenjskem. Po njegovi misli naj bi

hodili po srečo na Hrvaško samo bližnji Dolenjci, ki se privadijo hrvaškim ljudem in razmeram mnogo prej in laže nego Gorenjci. Ti in Ribničani pa naj bi se naseljevali na Dolenjskem, kjer so že mnogi izmed njih lepo obogateli in se človeku ne toži tako po domu kakor tamo doli v sosesčini turški, vlaški in mažarski. Janeza gnal je čez Kolpo strah, da v domači deželi za dolgo ne bo utekel vojaščini. Hrvaško mejo prestopil je l. 1818. Več let je nakladal in skladal tovore v Karlovc, kjer se je bila razvila v tisto dobo silno prostorna in živa trgovina. Prislužil si je veliko, ali dal se je zavesti razuzdani družini, da je zvečer do malega vse zapil, kar si je pripredil po dnevu z vročim znojem in krvavimi žulji. Spoznavši, da po tem potu ne pride nikoli do samostalnosti, zapustil je natihoma veseljaški Karlovec in se napotil v Sisek, kjer so bili zaslužki še mnogo večji in gotovejši. Na dan dobil je človek goldinar, če se je z delom le kaj poigral. Kdor pa se je hotel potiti in gnati, pritrudil si je do mraka lahko po dva, kdaj tudi po tri goldinarje! Priden težak prislužil si je v letu toliko, kakor kak srednji uradnik. V Sisku je Gráhar denar bolj varoval, dostikrat popil je ves dan samo polič vina. Ko mu se mošnja napolni, odide v Petrinjo, kjer se oženi pri mladi, čedni udovi, ki je imela v mestu majhno hišo, velik vrt in nekaj polja. Z ženo sta začela že prvo leto krčmariti. Ljudje so zahajali tako radi k njima, da se je nabralo vsako leto po 300 goldinarjev čistega dobička. Po ženini smrti pa je snel Gráhar smerekovo vejico, ker mu je že presedal krčmarski hrup in ropot, in poprijel se je marljivo zopet svojega rokodelstva. Dejal je: Kovačnica mi res da ne daje obilnih prihodkov, ali v nji živim mirno sam zase in zapovedujem jaz. Kadar mi se ne ljubi delati, smem jo zapreti in iti domov, da se poigram in pošalim kaj z malimi unuki. V krčmi pa je bil vsak pivec moj gospodar, rojilo se je v nji marsikdaj do belega dne, da sem se moral spanja skoro odvaditi. Kakor vidimo, ni se mogel Janez Gráhar tožiti na usodo svojo. Za jedno reč pa vender ni bil tako srečen, kakor brata Andrej in Štefan. Kranjske gosposke njega niso iskale zaman. Ovadil jim ga je bil gorenjski trgovec, ki se je seznanil z njim v Karlovc. Pritiskale so mu dolgo za petami z dopisi, vabili in pretnjami svojimi. Mnogokrat so ga poklicali v hrvaškem kraljestvu v občinski in kraljevski, v vojni Krajini pa v cesarskokraljevski urad ter ga pestili, kje ima pravico, ki mu dovoljuje živeti v tuji deželi. Pokazal je vselej krstni list in izpričevalo mojstrovo, ki ga je izučil za kovača. Ta dva izkaza rešila sta ga dostikrat, da so ga pustili dolgo časa

po tem na miru. Na civilnem Hrvaškem ni vladal birokratizem. Mnogi uradniki so mislili, da sme pošten človek slobodno popotovati po vsem svetu, ne da bi moral nositi s sabo kak potni list in drugo tako službeno šaro. Če jim je pomolil Grahar le krstni list, dejali so: Dobro!

Kovaškega izpričevala niso marali niti pogledati. Če pa jim je pokazal kovaško izpričevalo, rekli so tudi: dobro in niso zahtevali potem niti krstnega lista niti kakovega inega uradnega pisanja. Nekateri teh gospodov so pa tudi hudo zarohneli, kadar so dobili s Kranjskega opomin, da bi polovili begunce. Dejali so: Kranjska gospoda se jako varajo, ako mislijo, da smo mi njihovi pandurji (biriči). Ljudi svoje stiskajo in mrevarijo, da morajo bežati k nam, potem pa nadlegujejo Hrvate s švabskimi svojimi vabili, naj bi jim jih terali nazaj pod batino. Ako menijo, da brez beguncev ne morejo prebiti, naj si jih gredo iskat sami, nas pa bogme ne bodo rabili za gonjače svoje. Ko je velelo Graharju kar-

lovško županstvo, da mora iti domov na novačenje, rekel je pohlevno: Gospod! lepa hvala, da ste mi to povedali, vaš ukaz izpolnil bom precej jutri. Šel je res iz Karlovca, ali ne v Ljubljano, nego proti Sisku, kamor se je že bil prej namenil. Ko mu se je začel neki bradač gro-

ziti v Sisku, utekel je v Petrinjo. S tem je kranjskim gosposkam sled popolnoma zmešal. Prej bi bile pričakovale vsako drugo novico, nego to, da jim je pobegnil v vojno Krajino. Kadar preganjajo lovci lisico, ni navada njena, da bi si iskala zavetja in rešenja v zádrghi. Ali kaj takega zdi se čudno in nemogoče samo tistemu, kdor

granice ne pozná. V nji se nikakor ni živelo čisto po vojaški kakor v kaki kasarni. Krajišniki so bili med sabo vsi znani in poženjeni. Boljših ljudi ne najde človek nikjer na vsem širokem svetu. Vsako izdajalstvo zmatrajo za največjo lopovščino. Kranjec je prebival med njimi bolj varno nego na svojem domu. Zlasti pa je v Petrinji po vojaštvu samo dišalo, videlo in čutilo se je osornosti njegove prav prav malo. Grahar je stanoval v tem mestu celi dve leti brez nadlege. Ko so jeli kranjski uradi po njem zopet povpraševati, bil se je že oženil in udomačil. Poznal je dobro vse tamošnje ljudi in običaje in je tedaj tudi vedel, da se

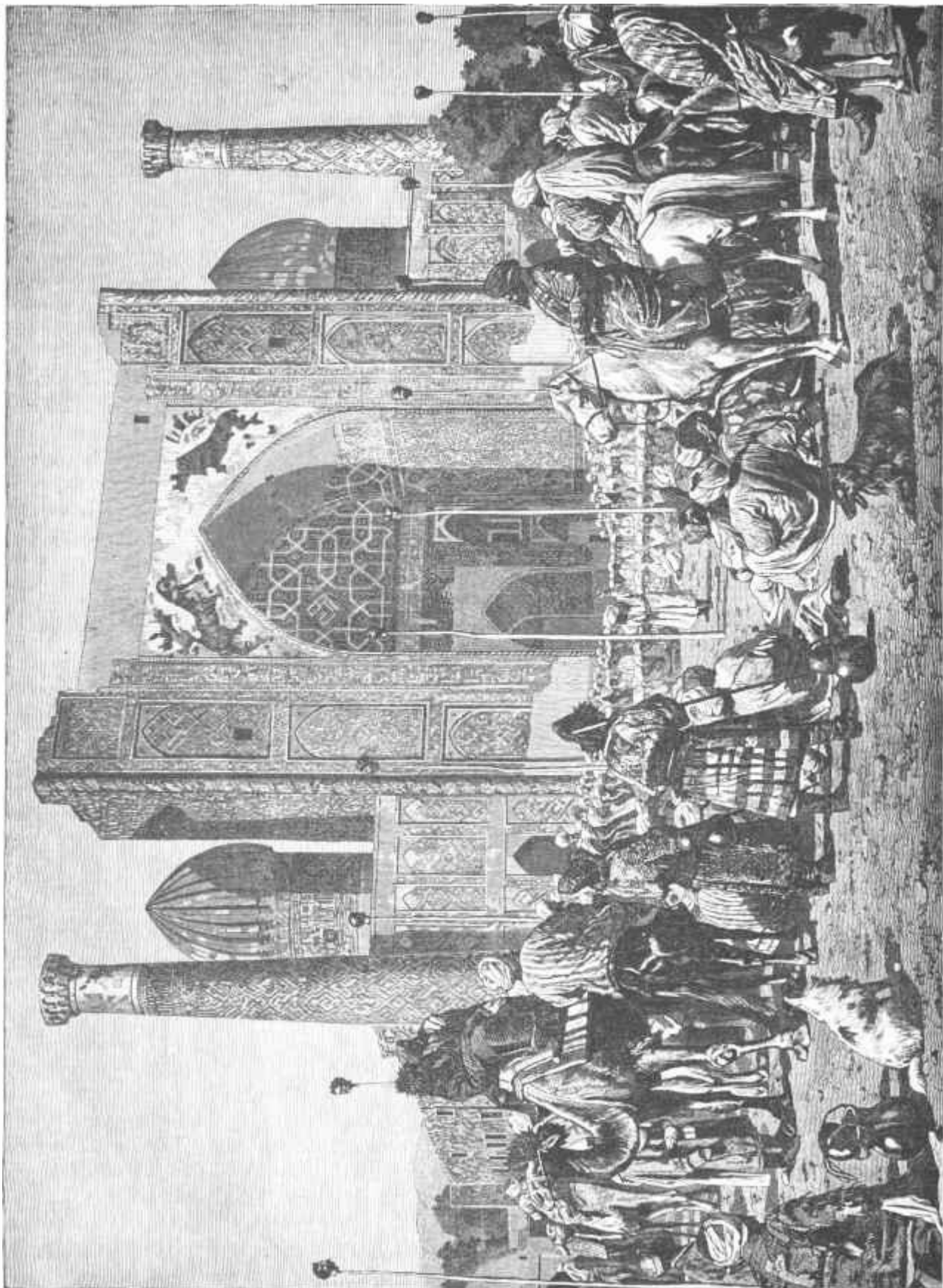

Armenski lovec s sokolom.

daje s primernimi mazili kdaj mnogo opraviti in doseči v vojni Krajini. V krčmo njegovo zahajal je petrinjski mogočnik in prvak, star majór, kateremu je podaril Bog silno rodbino, dohodke pa jako borne. Temu velikašu poslal je Grahar na dom marsikatero tolsto gosko

in račico, za god pa vselej teškega purana ali pa par dobro upitanih kopunov. Kadar je zabodel prasca, razveselil ga je z najboljšimi kolinami i. t. d. Roka roko umiva, veli pregovor, ki se potrja po vsi grešni zemlji

Čez kakih deset let naveličali so se uradi praznega svojega zasledovanja in črčkanja in so ostarelega begunca pozabili.

Slavnost zmage v Kirgiziji.

in torej tudi v Petrinji. Grahar je skrbel za majorja, da ni stradal pečenke in klobas, v zameno skrbel je major po prijateljih svojih za Graharja, da mu dopisi kranjske gospode niso mogli nakloniti nobene kvare in nepravilike.

Po obedu so se drugi gostje hitro razšli; Grahar je popil še nekoliko meric, potem pa se dvignil tudi on in oddrdral proti jugu. S krčmarjem ostala sva zdaj sama. Ker ni imel nujnih poslov, sedel je k meni in mi povedal

marsikako mično prigodbo iz življenja in potepanja svojega. Jurij Stankovič porodil se je blizu Črnomlja. Oče njegov si je bil pridobil s krošnjarstvom toliko imetka, da je pod starost miroval brez skrbi v domači vasi in hiši. Gospodarstvo je izročil najstarejšemu sinu Antonu. Mlajša sinova Jurij in Marko nista hotela biti pokorna bratu, šla sta rajši po svetu. Marko bil se je izučil za usnarja in je slovel za tako izvrstnega delavca, da je bil zanj vlak, kamor koli je prišel. Več let je usnjari na Hrvaškem, potem mu je zašumelo nekaj v glavi pa je mahnil na Gorenjsko. Tamo si je dobil jako dobro službo blizu Kamnika. V ti hiši je ostal dvajset let, v nji je tudi umrl. Služil si je lepe denarce, ali brez koristi, ker je iznosil vse svoje groše v loterijo. Te stroške si je na tanko zapisoval. Zaigral je do smrti svoje 3.800 goldinarjev, zadel pa je samo 700 goldinarjev. Zapustil ni niti toliko, da bi ga bili mogli zakopati; pogrebščino je plačal mojster njegov iz svojega. Tudi Jurij Stankovič si je iskal sreče najprej na Hrvaškem. Hodil je sim ter tja s krošnjo do malega četrir leta. Dobičke je lahko spravljal, ker so bili povse neznatni. Med Gospićem in Obrovcem zaskočili so ga razbojniki in mu pobrali blago in vse novce. Za nameček so ga strašno nabili, ker se je branil in odstrelil jednemu razbojniku prst. Prišel je domov brez krajcarja in lačen kakor volk. Pridružil se je zdaj voznikom, ki so prevaževali blago iz Siska v Ljubljano. S pridnostjo in izredno varčnostjo si je opomogel, da si je kupil čez nekaj let svoje konje in svoja kola. Tako obogatevši mislil je, da mu ne more več izpodleteti, pa je začel pijančevati, kvartati in se šaliti z dekleti. V dveh letih zapravi voz in živino in moral je zopet hlapčevati. Ta podložnost mu se pristudi, da pusti cesto in se preseli v Zagreb. Uzel je v zakup krčmo in se oženil. Izmodrivši se, pazil je skrbno na vsak krajcar. Ker mu je pomagala prelepo tudi žena, pridridila in privarovala sta si kmalu nekoliko stotin, da sta si kupila svojo hišico, ki pa za točno žal ni stala na dobri priliki. Radi tega ostala sta v zakupni krčmi in imela v nji vsako leto več gostov in prihodkov. Pod-

pirali so ju zlasti slovenski rojaki pa tudi hrvaški kmetje in delavci. V ti krčmi seznanil sem se s Stankovičem tudi jaz. Najbolj me je zanimalo, kar mi je pravil o velikanski trgovini, ki se je valila nekdanj kakor ogromna kača s Hrvaškega na Slovensko. Rep svoj prala je ta kača v Dunavu, kjer teče vanj Sava, glavo pa je pomaljala tja do bele naše Ljubljane. Iz vse Turčije in iz drugih vshodnih dežel dohajali so tovari na Belgrad v Zemun, od kodar so pluli z večine po vodi do Siska. Isto tako vozili so se v Sisek bogati pridelki Bačke in Banata, sosebno sloveča banaška pšenica. V Sisku je vse mrgolelo trgovcev, prekupljevalcev, trgovskih poslancev, mešetarjev, brodnikov in težakov, ki so blago dopeljavali, odpeljavali, skladali, nakladali, kupovali in prodajali. Ljudje so se ves dan pehali, pogajali, psovali in tekali sim ter tja kakor mravlje, če jim razkoplje kdo mravljišče. V Sisku vršil se je takrat večer semenj, na katerem zvedlo se je blaga mnogo, mnogo milijonov goldinarjev. V tem mestu se je razdelila trgovska struja. Nekaj tovorov odhajalo je po Kolpi v Karlovec in od tod po prekrasni gorski cesti proti Reki ali pa tudi na Kranjsko. Gladna leta 1814—1817. preskrbovali so se Dolenjci z žitom največ v Karlovcu. To mesto je rešilo mnoge naše rojake, da niso poginili od lakote. Največ tujega blaga pa se je odvezlo na kolih proti Zagrebu, Novemu mestu in Ljubljani, od kodar prejemale so ga potem Trščani, Italijani, Slovenci in Nemci. Banaška pšenica pa je plavala od Siska še dalje po Savi gori do našega Zaloga, z večine na kranjskih ladjah. Iz Zaloga dobivali so jo Ljubljanci. Človek si zdaj ne more lahko ni misliti, kako živo je bilo v tisto dobo na dolenski veliki cesti. Po nji čredile so se neprenehoma dolge vrste visoko natovorjenih parizarjev in domačih vóz. Pokanje z biči, petje, vriskanje in preklinjanje ni potihnilo ne po dnevu ne po noči. V grajskih krčmah in beznicah praznovali so vse leto Kurenta z godbo, plesom, divjim pijančevanjem in vsakovrstno razuzdanostjo. Vozniki in njih hlapci zapravljali so v njih zaslužke svoje z blodnimi babami in z vražjimi kvartami. (Dalje prihodajč.)

Signorina Gioventù.

Češki spisal Svatopluk Čech. Poslovenil Vinko.

Ustopite!“ zagodrnjal je šef, neodmaknivši oči od kriticin barvenih črt, na katerih je studoval nekovo zanimljivo motenje posestva.

V sobo splazil se je mlad človek; njegovo dosti pravilno lice bilo je sila suho in blede in njegove udrte oči žarele so z boleznim leskom. S koščeno roko se je krčevito grabil za redke, brezbojne lase na bradi, kakor da se hoče uveriti, da je mož.

Šef je svinčnikov siljek precej globoko zabodel v načrt ter skozi velika očala vprašaje pogledal prišleca. Ugledavši suhega človeka, potisne si očala na čelo, ponosno dvigne glavo, popravi si sumnjivi rusi koder na senici ter pravi važno, s karajočim pogledom: „Denarja naprej, kaj? Danes imamo, mislim, desetega — dà, seveda, — jutri je apelacijska obravnava zakonskih Šara-

chovih, treba je zaznamenovati, v kalendarij dvakrat rundeče podčrtati; zjutraj zgodaj eksekutivna zarubitev premičnine Ivana Lastovke, treba vse zapisati, zapečatiti: pernice, slike, matrace, knjige, suktnjo, vse urediti — Denar naprej! Quo, quo ruis?! Nedavno uzeli smo deset, zgoraj petindvajset, črto spodaj, ostane k dobremu za ta mesec petnajst! Krasna bilancija!“

Šef je te zgovorne številke s svinčnikom pisal v zrak ter žalostno bilancijo tako krepko podčrtal, da je uničeni diurnist nevoljo čutil pred njo.

Šef nadaljuje: „Petindvajset goldinarjev je za mlađega, prostega človeka lep denar. Seveda je treba dohodkom primeriti stroške. Sutor ne ultra crepidam! Toda Bog vé, po kakih potih gospodič trosi dohodke. Tudi mi smo bili mladi, tudi mi smo bili veseli: a mislili smo

ter spominjali se zadnjih koles. In zato smo tudi kaj. A vi? Ako se ne motim, imate uprav osemindvajset let. Kaj ste počeli na svetu ves ta dragi čas? Kako bodočnost ste si ustvarili? Studij niste dokončali — lahko bi bili že doktor, dà, doktor. A kaj ste? Še latinskega „d“ ne znate prav pisati! Kolikokrat sem vam že pravil, da se ti vaši kodri in bandera nikakor ne ujema z važnostjo pravdarskih pisem. A vse to je bob v steno! Včeraj sem v apelaciji Rogač contra Lopata zopet našel takih bradatih „d“ — kar zgrozil sem se, pravim vam, kar zgrozil — take „d“ k višji stolici! Odvadite se, človek, dokler je čas! Navadite se ravno pisati!“

Po teh levitih nagne šef z nova glavo nad barvene črte ter prične s svinčnikom iskati tisti znamenilni ubod, h kateremu je bil došel v svojem pripravljalnem topografskem poučavanju za obširno pravdo in possessorio summarissimo. Hotel je očitno pisarju svojemu dati časa, da bi spokorno premislil vso grdobno svojega bradatega „d“.

Ubogí pisar je stal tu nekaj časa potrč, jedva dihaajoč; napósled je nabral v svojo majhno brado toliko moštva, da je zajecjal: „Gospod doktor, jaz sem nekaj časa sèm bolan — tako čudno mi je, zdaj vroče, zdaj mraz — in tema se mi dela pred očmi — hotel sem prositi, da bi smel že domov.“

Doktor srpo pogleda govornika ter pravi: „Že vemo, kakšna tema se gospodu dela pred očmi. Poznamo to predpustno temo, hehe! Le zmerno, pravim, zmerno! To bujno življenje vam ne ugaja, prav res ne ugaja. Jako nezdrave barve ste. Nu, naj bo v božjem imenu! Saj bi mi tudi sicer ne napisali nič lepega. Pred odhodom treba še v kalendariji tožbo dvakrat rdeče podčrtati, svetilnico ugasniti, Lastovko o pravem času zarubiti, urediti, vse predele pregledati — —“

Diurnist je prišel na ulico, da sam ni vedel kako. Bilo mu je v resnici čudno. V glavi se mu je vrtelo, mraz in vročina preletavala sta mu telo. Zobje so mu drgetali, na celem telesu tresoč se omahoval je po ulici. Tu je vladalo pustno gibanje: s snegom pokrite ekipaže držale so po cesti, v njih oknih pokazal se je časih nežni profil dekliške glavice, sklonjene nad veliko plesno kito; časih ustavil se je kakšen tak voz pred visokim pročeljem z vrsto jasno razsvetljenih oken, kosmati vratar z okovano palico odprl je vrata in na stopalo zdrsnila je mičkena nožica v atlasovem čevljičku, gubasta, bela obleka spravila se je iz globine voza, nad njo so se pojavile nežne roke s peštrim pahljačem, okrogla naga ramena, bogati kodri, bliskovite oči, dražestno obličje; žareče se predčutenega razkošja. Na tlaku stiskali so se drug k drugemu zaljubljeni pari v sladkem šepetanju, stari gospodje v kožulih hiteli so v svoje klube, razni gizdalini klepetali so z zobmi, žvižgajoč zraven operne napeve; glasna plesna godba slišala se je od blizu in od daleč.

Bolni pisar je brez smotra blodil po ti veseli zmesi: v njegovi glavi je bilo pusto, ude mu je prošinjnal mraz. Zdelo se mu je, da vse to vre okolo njega v divjem plesu, da se oblike posameznih predmetov izlivajo v tem blaznem vrvenju. In kar se ustavi.

Pred njim je visela velika razsvetljena kocka od prozornega papirja, lahno gibljóča se nad tlakom, in v barvani, k njemu obrnjeni ploskvi čital je v nerodnih črkah

ta le napis: „Posojilnica najukusnejših, najdovtipnejših, najkrasnejših maškarnih oprav Abrahama Taitelasa.“

Ta kričeči, fantastički napis imel je za bolnega pisarja čudno mikavno moč. Njegova nestalna noga je krenila pod barvano kocko in pogled njegov se je uprl v jasno razsvetljeno prodajalnico, v kateri je bila nakupičena res pravljiska mešanica najrazličnejših ličin in maškarnih oblek. Vsi narodi sveta, vsak vek, vse odlične osebe, junaki in junakinje slovečih del pesniških, vsi stanovni in razredi družbe, razne politiške in socialne smeri, strasti in slabosti ljudstva, vsakojake stvari bajeslovja in otročjih pravljic, vsi trije deli prirode — skratka ves svet je bil tu karikovan, parodovan in travestovan s škarjami in kistom, pozlatom in rudečilom — in vse to se je režalo, valilo, gugljalo, migljalo, bliščalo se, da omamljeno oko ni vedelo kod in kam. In sredi tega fantastičkega sveta stal je kakor mogočen čarodej Abraham Taiteles, visoka postava v obnošenem kaftanu, s sivo brado, krivim nosom, mižavim, lokavim pogledom in okolo usten s čudnim, jako čudnim posmehom, ki je bil zajedno prilizljiv in hudoben. Čim delj je pisar omamljen gledal to zmes svetlih bodrih barev, to množico muhastih obrazov, ta blišč cenih dragotin, tem jasnejše postajale so mu misli. Mrkla teža ostavila je njegove možjane, mraz in vročina prešla sta mu iz prsi, čustvo čilega zdravja razlilo se mu je po udih, srce mu je bilo v neznanem hrepenenju.

V zamišljenosti niti opazil ni, da se je bil lastnik posojilnice približal vratom prodajalnice. Vrata se nagloma odpró in mladenič ugleda pred seboj starega Žida, klanjajočega se s prenapeto uljudnostjo.

„Izvolite ustopiti, mladi gospod,“ blebetal je z ostrim hebrejskim naglasom. „Izvolite s cenjenim pohodom svojim počastiti najbogatejšo maškarno zalogo Abrahama Taitelasa.“

Pisar ni vedel, za kaj bi se odločil. Zviti sin Izraelov je vidno čital v njegovi duši.

„Saj vam niti za vinar ni treba kupiti,“ čeblljal je dalje. „Dovolj mi je časti, da tako izvrsten znalec pogleda in pohvali mojo redko zalogo, kateri ni jednake na obeh poloblih!“

Pisar ni bil kos prilizeni prošnji; stopil je za Židom v prodajalnico. Tu ga vodi po svojem pisanem vladarstvu, blebetaje z živahnim kretanjem: „Poglejte tega magnata, gospod! kakšen blesk, kakšna krasota! Poglejte to sabljo, ta kalpak, to briljantno spono! To ošabno samovažnost v sleherni gubi attilovi! Povem vam, da sam dvorni založnik nima takih reči. Ali pa to Japonko — vse s pahljačem vred izvorno japonsko delo! In tam le borza v obleki verodajnih papirjev, iz pristnih akcij, gospod, bogme pristnih! Tam v kotu pa Shakespeare — zlasti pa gospodje pisatelji si ga radi izposojujejo. Ali ta birokrat — ondi na desni visi feljtonist — posojam ga v nič tudi s škarjami. Kaj pa ta le maska političnega pivopivca z diplomatiško lokavostjo v vsaki gubi njegovega obraza, z nosom v zraku in s šopom v zatilniku; poglejte za ušesom to preklano pero, namočeno v žolči in glej! v žepu priležne suknje ni brez novovezanega Macchiavellija. Na pol zastonj! In ta Fantaska — —“

Papa Taiteles mahoma umolkne, stopi za jeden korak od pisarja ter ga z zvedavim pogledom pomeri od nog do glave. Nato pristopi goreče k njemu, položi mu roko laskavo na ramo ter šepeta sladko: „Ah, dragi gospod, izvrstna misel šinila mi je v glavo. Vi, gospod, ste kakor nalašč za mojo namero. Vender bojim se, da bi vas ne razžalil s svojo ponudbo. Norčevali se boste iz blaznega Abrahama Taitelasa, da se kaj takega domisli.“

Umolknil je za jeden hip ter prekanjeno namežikujoč igral se z umazano usnjato mošnjo, ki mu je mahala izza pasa. Nato nadaljuje: „Prosim, poslušajte: tukaj imam maškarno obleko, pro domo sua, namenjeno za živo reklamo. Stvar je jako priprosta: jaz imam kostum, sila drag in fantastiški kostum, v katerem je združena, da, skristalizovana vsa krasota, elegancija in dovtipnost moje zaloge. Nu, in v vsaki gubi te obleke, na vsakem gombu, v vsaki pentlji, na vsakem trepci, v vsakem konci, spredaj in zadaj, na čevljih in kapinem čopu, na rokovicah in na žepnem robci, povsod čitate v barvastih, očitivnih črkah tele besede: „Abraham Taiteles, Blazne ulice, št. 33.“ Izvrstna misel — kaj ne da? Glejte, gospod dragi! Doslej nisem naletel na človeka, ki bi bil dostojen ti obleki, kateri bi spajal v sebi vse tiste redke lastnosti, katerih je neobhodno treba za spodoben zvršetak te prelepe misli. Jedini vi, gospod, morete jo rešiti. Vaša postava je lepa, vaše obličje izrazovito, plemenito, vaše kretanje elegantno, vaša olikanost nenavadna, in da znate tudi dober dovtip uplesti na primerno mesto, to sem spoznal na prvi pogled. Oh gospod, ko bi mi vi hoteli izkazati to veliko dobroto! Bil bi vam hvalo dolžan do smrti. Baš danes bode jedna najsijajnejših, največjih maškarad. Morebiti bi vas veselilo, užiti nekoliko ur v tem veselem gibanju. Nikdo vas v ti izpremembi ne pozna, nikdo ne bode vprašal po uzroku te reklamne oprave in uspeh bode na vsak način znamenit. Stroškov ne boste imeli nobenih; najamem vam voznika in v naprsnem žepu svojega kostuma najdete lično mošnjo, katere vsebina bi zadovoljila tudi najbolj zapravljivega zapravljevca. No, povejte, gospod, izkažete li mi to dobroto?“

Pisar je poslušal doslej kakor zamaknen. Sedaj pa se je zamislil. Ponudba Židova je močno udarila ob struno, katera je bila že davno bolešno napeta v duši mladeničevi ter se pred kratkim glasneje nego kedaj poprej oglašila v nji. Pozabil je najedenkrat obrok za apelacije in eksekutivno rubežen, dvignil se s silnim skokom preko usodne bilančne črte, ki se je pred njim neprestano dvigala v zrak, v neskončnost potegnena od roke režečega se demona, žareča se med njim in tisočemi razkošji. Živeti jedenkrat po svoji volji, po svoji želji — na hip otresti ta mnogoletni debeli kancelijski prah, okrepcati se v žarku veselja, z bleskom čarovitih oči, utopiti se globoko v ta šumni vir, katerega plesni hrup je dosihdob samo kakor iz daljave, a tem bolj vabljivo donel na njegovo uho. Premišljeval je ta vabljeni razgled s ponižujočo ulogo, da bi bil živo naznanilo starega Žida, kar je bilo sicer, z istega stališča motreno, precej podobno njegovim eksekucijskim obiskom tujih bitij. Samo jeden trenotek je to premišljeval, potem pa je vaga z drznim škripanjem udarila na stran maškerade.

Nedolgo potem sedel je kot živa reklama najčudnejše podobe, oblečen v prečudni pisani stvor najbujnejše domišljije krojaške z „Abraham Taitelesom, Blazne ulice št. 33“ na vsakem šivu, v plačanem vozu, ki ga je draže odnašal po puščobnih ulicah.

Po kratki vožnji ustavi se kočija v jasno razsvetljenem prevozu in nekoliko trenotkov pozneje je stal pisar zaslepljen, omamljen v divji zmesi tisočernih maškar. Stoprav čez dolgo pričel je v ti gomazeči šari razpoznavati posamične postave in te so po smelosti svoje podobe in bogastvu svoje oprave presegale najbujnejši polet njegove domišljije. Zdelo se mu je, kakor bi se bila cela zaloga Abrahama Taitelasa, oživljena od neugnanega diha pustovega, tukaj razsula po širni dvorani, pod mramornim stebrovjem in po vrtoglavih galerijah. A Abrahamovo skladišče izgubilo bi se kakor kapljica v ti pisani reki. Važni domino, razuzdani debardêr, sramožljiva Margareta, polunaga boginja, mračni inkvizitor, veseli pijerot, vitki gondelir, trebušati kapucin — vse te stalne prikazni maškarad bile so zastopane v najrazličnejših oblikah in poleg njih stoterne novosti, presenečujoče s svojim ukusom, svežostjo, dobrovoljnostjo in ostro satiro. K temu šumenje trdih tkanin, žvenkljanje brezbrojnih zvončkov, šepetanje, govorjenje, smeh in strastna, opojna godba. V njenih taktih so se hodeče in vrteče se skupine maškar menjavale kakor slike v velikanskem kalajdoskopu.

Iz početka vzbujal je pisar v svoji čudni obleki veliko pozornost: koder je hodil, postajale so maškare, kazale so nanj s prstom, delale okolo njega zvedave tolpe, nekateri drznejši iztegovali so dolge nosove, osedlane z velikimi naočniki, do gub in trepcev njegove fantastiške obleke, na glas čitajoč besede, s katerimi je bil pokrit od nog do glave.

Slišal je opomnje: „Živa reklama!“ — „Misel ni slaba!“ — „To je vsekako novo!“ — „Dovtipen dečko, ta Abraham Taiteles!“

Toda po nekolikih obhodih po dvorani skrčil se je upliv njegove prikazni in često je bilo slišati njemu nenaklonjenih domislekov. Čul je, kako je seženj dolgi Don Kvižot, približavši kuštrave brke svoje ušesu čokatega Sanka Panse, glasno rekel: „Evo, židovska usiljivost! Časopisi mu niso dovolj, svoje kričaške plakate obeša še na hrbet odiranemu krščanstvu!“

„No, človek si na razne načine služi kruha,“ dostavi dobromiselni Sanko Pansa.

„A redarstvo bi moralo ustaviti tako sleparstvo!“ zavrne vitez ter obrne pisarju zadnjo plat žalostne postave svoje.

Temu je pričelo biti neprijetno v kričaškem odevu. Žal mu je bilo, da se je dal porabiti za tako nedostojen posel. Zdelo se mu je, da tisoč oči zasmehljivo gleda vanj in da se tisoč usten pripravlja za zaničljive besede: „Glejte, za borne novce prodal se je za sramotni steber židovskega dobičkarstva!“ Kakor žareče oglje pričel ga je žgati ta kramarski napis, s katerim je bila tisočkrat sramota užgana na vsako ped njegovega telesa.

In ukradel se je iz šumne gneče ter se ob steni priplazil do oddaljenega oddelka dvorane, ki je bil prire-

nje v umetno jamo. Kakor kapniki viseli so tu prozorni stožki in piramide ličnih podob in redke vodne rastline dvigale in klanjale so svoja velikanska peresa nad globokim vodnjakom, v katerem so se pojavale zelene ribice, bliščeč se na vse strani. V temni senci gugali so se na tankih steblih čarokrasni kot ogenj rudeči cveti, polneč jamo z nenavadno, sladko opojno vonjavo, in ljubki hlad,

izstopajoč iz vode, hladil je razpaljena senca divje vrtečim se plesalcem.

Tu se je usedel siromak pisar. Uprl je glavo v dlani ter s trpkim čustvom zrl v pisano vrvenje v dvorani. Velik gubast list visel mu je nad glavo ter se dotikal s hladečim, vlažnim robom razbeljenega mu čela.

(Konec prihodnjič.)

Naše slike.

Armenski lovec s sokolom in slavnost zmage v Kirgizih.

Pri nas Slovencih uvažujemo še premalo slikarsko umetnost. Nimamo ni galerije slik, kakor večji narodi; nima torej naš narod prilike, da bi umetnosti te vrste delovale na ublaženje njegovega srca; jedino galerijo slik nahaja Slovenec doma po božjih hramih, po slovenskih cerkvah, katere mu poleg božje besede oplemenjujejo mišljenje in blažijo čustvo. Niti v Ljubljani, a kaj še le drugod, ne prirejamo razstav slik, ker premalo spoznajemo in uvažujemo umetnost. In vendar ne bode nihče tajil, da nas baš lepa umetnost vsodbuja za vse, kar je lepo in uzvišeno, odvrtačajoč nas od podlosti in niskosti.

Danes imajo Slovenci dva odlična zastopnika umetnosti, brata Janeza in Jurija Šubića, katera nam s svojimi umetninami lepšata drago domovino. A če pa pogledamo po širnem slovanskem svetu, vidimo na svoje največje veselje, da so narodi slovanski dali človeštvu baš najdivnejših slikarjev, kateri so si s svojimi deli pridobili priznanje vsega izobraženega sveta. Izmed mnogo

umetnikov omenja se danes često ime „novega mojstra“, Vasilija Vasiljeviča Vereščagina. Komaj je minilo dobrih deset let, kar je razstavil ta slavni Rus prvič svoje slike v Petrogradu in Moskvi, in že se je govorilo po vsi Evropi o njegovih slikah. Vereščagin ni mož, kateri zato razstavlja in kaže svetu svoje slike, da bi si ž njimi „koyal rumenjake“, ampak njemu je glavni namen, delovati s svojo umetnostjo na naša srca, ublaževati nas in unemati nas za vse lepo in uzvišeno. In samo to je namen njegovim potovanjem po Evropi. Vereščagin je razstavil svoje slike v Parizu, Monakovem in na Dunaji in letos prihitel je na poziv „Umčlecke Besede“ v zlato mater Prago, kjer se naši vrlji bratje Čehi divijo njegovim slikam.

Slovenci v obče nimamo te sreče, da bi se mogli udeležiti Vereščaginove razstave, zato pa naj jim podajmo vsaj reprodukcije nekaterih slik njegovih, prepuščajoč seveda njih živi fantaziji, da si predočijo vso očarljivo lepoto na oljnatih slikah umetnikovih.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

† **Vojteh Kurnik.** — Preporod naše književnosti deloval je mogočno na vse stanovce našega naroda, kateri se je jel z veliko ljubeznijo zanimati za duševne proizvode slovenskih pisateljev. Vsak je hotel kaj storiti za prosep naše knjige, vsak se je poskusil v pisateljstvu. Ni torej čudo, da je splošno oduševljenje mnovega bistroumnega Slovenca brez šole privabilo na književno polje, na katerem se je poskusil ta ali oni samouk z večjo ali manjšo srečo. Vojteh Kurnik spada brez dvojbe med jako nadarjene samouke slovenske, in se je s svojimi pesmimi nekaj jako odlikoval. Porodil se je v Tržiči, a umrl v Ljubljani dne 3. oktobra 1886. Po rokodelstvu bil je stolar, ali se je toliko pečal s književnostjo, da se je lepo izobrazil in da je znal spretno pisati. Svoje pesmi je priobčeval v „Novicah“, v katerih se je najrajši oglašal o predpustu, podajajoč Slovencem svoje „Predpustne“, ki so bile po pravici jako priljubljene. Nabral je mnogo slovenskih pregovorov in ostavil nekaj „epos“. Živel je zadnja leta v veliki revščini. Ker mu je rod-bina revna, sklenilo je „Slovensko pisateljsko društvo“ postaviti mu križ na grob, da bodemo vsaj vedeli, kje nam počiva zaslužni pisatelj. Pokojnik je zapustil udovo,

katero bo isto društvo podpiralo. Društvo tedaj res izvršuje lep namen svoj, zato le želimo, da bi je i Slovenci bolj podpirali. Vojtehu Kurniku večna pamet!

Slovenščina v mariborskem bogoslovju. Na 259. str. Slomškovega životopisa, zbranega od Fr. Kosarja, čitamo o slovenskem pouku v bogoslovju tele črtice: „V 1. letu se slovenski razlaga stari vek in hebrejski jezik Razven tega je slovenski jezik podlaga praktičnemu pouku v pridigovanju vseh štirih letnikov, kakor se tudi vsakdanje meditacije (jutranje predige) in vsakoletne duhovne vaje vršé v slovenskem jeziku.“

Ker se je omenjena knjiga tiskala l. 1863., smelo trdimo, da je bila slovenščina že v veliki časti, za to pa moramo danes žalostno vsklikniti:

Vel'ka, vel'ka suša (dozdaj) b'la.

Zemlja (brezobzirnost) je popila (zavrgla) ga (slovenski jezik).

Srečni časi so bili pred pet in dvajsetimi leti. Takrat je za slovenščino cvela v bogoslovju krasna pomlad; vrló so gojili možje onega časa materin jezik. Kateri predmeti so se dali količkaj uspešno predavati v slovenščini, predavali so se v njej. Takrat je bila ona zraven nemščine in latinščine soseda gospodinja, zdaj jima je naj-

revniša dekla, pokupile in razdelile so si onedve njeno razprodano imetje.

Torej so v onih letih u m e l i na njeni podlagi učiti hebrejski jezik, takrat so tedaj imeli dosti izrazov za meditacije vsakega dne in pri duhovnih vajah. Ali danes je, kakor mariborsko mesto sploh, tudi bogoslovje malone ponemčeno, potujčeno. Hujše v narodnem oziru Slovence ne more biti niti v Gradci. V hebrejskem nauku ni o slovenščini ne duba ne sluha, in pri meditacijah sme ona govoriti le, ako se je sv. Maksimilijan, sv. Viktorin ali pa Devica Marija parkrat na leto usmili. Saj se mariborskim duhovnikom vendar v lavantinski škofiji odločuje kraj javnemu delovanju; v lavantinski škofiji pa živé Slovenci in tem se ima govoriti. Pa kako jim moremo umevno in gladko govoriti? Latinski in nemški pouk izpreminja nam mišljenje, a slovenščini močno odtuja, tako da potem ne moremo več popolnoma svojim ovčicam jasno razlagati. — Na te razmere pač sodijo svetopisemske besede: Otrokom (Slovcem) se kruh (materin jezik) jemlje, da se psom (tujcem) meče. Orožje, katero se v bogoslovji duhovnikom na pot med ljudi podaje, je podobno leseni sekiri, s katero naj drevo posekamo.

Oni izgovor o oskodicí knjig danes ni več veljaven. Če jih ni naj se slovenščini na ljubo in v njeno omiko slovenijo in „scripta“ napravijo, kakor na drugih višjih šolah ali kakor so v prejšnjih časih celo dogmatiko pisali. To ni nemogoče delo. In ravno tako se lahko vsakdanje meditacije predstavljajo, če jih še ni pripravljenih — Glas upijočega (revne, zatirane slovenščine) kliče milo in po pravici — po ravnopravnosti!

„Le journalisme yougoslave“ je naslov članku, ki ga je priobčil našim čitateljem znani dr. Frid. S. Krauss v Budimpešti izhajajočem francoskem tedniku „La revue de l'orient.“ V rečenem članku podaje znani Nemeč pregled žurnalistike v Slovincih, Hrvatih in Srbih in Bolgarih. Kako sodi omenjeni pisatelj o Slovincih, tega nam ni treba navajati, saj vemo, da tujci, kakor je dr. Krauss, pišo z večine zato, da nas sramote. Ali se ne bi smijali v obraz pristranskemu pisatelju, ko trdi, da Slovenci nimajo nobenega pisatelja, kateri bi bil sposoben spisati temeljit članek! In kaj naj mu odgovorimo, ko pravi, da Slovenci nimajo feljtona! Mož nima ni pojma o našem književnem delovanju, ali on hoče vendar pisati in soditi o nas; grdi in črni nas in si tako služi kruhek z nemoškim natoľcevanjem in z lažujivim pisarjenjem.

Glasbena Matica imela je svoj občni zbor, o katerem naj omenimo kratko vsaj najvažnejše reči. Iz izvestja tajnikovega in blagajnikovega vidi se, da odbor vestno izvršuje svojo nalogo in da skrbi za odgojo izročnih gojencev na vse strani izborna. Tajnik, g. Jos. Paternoster, podal nam je v svojem izvrstno sestavljenem izvestji verno sliko jednoletnega društvenega delovanja. Učitelji v šoli Glasbene Matice bili so: pl. Ohm-Janušovski, Riediger, Foerster, Sochor, Razinger, Majar in v zadnjem času g. Fran Gerbič, kateri je iz domoljubja zapustil profesuro na levovskem konservatoriji ter na poziv Glasbene Matice preuzel vodstvo v petji. Učenje na klavirju olajšuje gojencem izdatno Foersterjeva „Klavirska šola“.

Izvestje blagajnika g. Sr. Stegnarja kaže nam, da je društvo imelo podpore: od deželnega zbora 500 gld., od ljubljanskega magistrata 500 gld. in od kranjske hranilnice 200 gld., v obče vseh dohodkov gld. 4203·36 nov. vseh troškov pa „ 4163·21 „

torej ostaje v blagajni gld. 40·15 nov.

Razven tega pa še ima društvo 1178 gld. 70 nov. imetka.

Glasbena Matica priredila je nadalje dne 25. marca z gojenci javno skušnjo v redutni dvorani, katere skušnjo so se mimo mnogoštevilnega občinstva tudi udeležili:

visokorodni gospod deželni predsednik baron Winkler, ces. svetnik Ivan Murnik in župan Peter Grasselli. Uspeh te skušnje je bil sijajen in občinstvo se je moglo uveriti, kako koristen in potreben je zavod naša Glasbena Matica in kako izvrstno nam odgaja mladino. Zato odboru čestitamo na krasnem uspehu, a od občinstva pričakujemo, da izdatnejše podpira Glasbeno Matico, da ne bodemo več slišali pritožeb, kakor na letošnjem občnem zboru, da so domoljubi gluhi, kader jih odbor pismeno prosi, naj pristopijo društvu kot udje.

V glasbeno šolo upisalo se je pričetkom šolskega leta 1885/86.

za godala	38 učencev,
„ klavir	70 „
„ petje dečkov	20 „
„ „ deklic	16 učenk,
„ „ odraslih gospodičen	32 „
„ „ „ gospodov	30 učencev.
Skupaj	206 učencev. in učenk.

Poučnih ur je bilo na teden:

za gosli	16 ur,
„ violo	1 ura,
„ cello	1 „
„ kontrabas	1 „
„ klavir	32 ur,
„ petje deklic	1 ura.
„ „ dečkov	1 „
„ „ gospodičen	1 „
„ „ gospodov	2 uri.
Skupaj	56 ur.

Glasbena Matica ima 207 članov.

Konečno naj še omenimo, da je zdanji odbor Glasbene Matice takole sestavljen: Fran Ravnikar, predsednik; Fran Drenik, podpredsednik; Josip Paternoster, tajnik; Srečko Stegnar, blagajnik; ostali odborniki pa: dr. Bleiweis vitez Trsteniški, Danilo Fajgelj, dr. A. Ferjančič, Simon Gregorič, dr. Gross, Ivan Juvanec, Anton Razinger, Anton Starec, Anton Svetek, Matija Šušteršič, Vojteh Valenta, dež. sod. svetnik Vencajz, Dragotin Žagar, Janko Žirovnik.

„Slovenskega učiteljskega društva“ odbor imel je dne 4. novembra p. m. svojo sejo, v kateri je sklenil izdajati šolsko knjižnico za mladino. V ta namen bude se obrnil odbor do slovenskih pisateljev s prošnjo, naj mu pošiljajo primerne spise, katere bo primerno nagrajal. — Mi le želimo, da se vsi gg. učitelji tesno oklenejo tega lepega podjetja v korist nežni mladini, kateri je nujno potreba primerne berila.

„Pedagogičsko društvo“ s sedežem na Krškem imelo je dne 4. novembra p. m. prvo zborovanje v Šent Jarneji na Dolenjskem. Zborovanja se je udeležilo okolo 80 oseb. Pozdravivši društvo, govoril je predsednik g. Fr. Gabršek o uzgoji, zlasti z ozirom na domačo hišo, oduševljujoč roditelje, naj skrbé za lepo krščansko odgojo svojih otrok. Potem je meščanski učitelj, g. Bezla, priporočal kmetom vinarsko in sadjarsko šolo, ki se je letos preselila s Slapa na Dolenjsko, polagajoč jim na srce, naj se mladi Dolenjci marljivo poprimejo umnega vinstva in sadjarstva. O kmetijstvu sta govorila gg. Lunder in Abram: prvi o zboljšanju sadjarstva na Dolenjskem, predlagajoč, naj krajni šolski sveti skrbe za šolske vrte tam, kjer jih še ni; drugi pa o kmetijstvu, katero naj združuje učitelj v svojem šolskem pouku, n. pr. pri računstvu, prirodopisu, zemljepisu itd. — Kakor se vidi, društvo izpolnjuje izvrstno svojo nalogo, in mi smo uverjeni, da bo pregnalo mnoge predsodke, ki jih še ima ljudstvo o namenu šole. Zatorej le vedno naprej! Društvo ima že sedaj nad 100 udov.

Nove knjige. „Narodne biblioteke“ so spet izšli trije zvezki:

20. zvezek: „Spisi Andrejčkovega Jožefa III., Amerika ali povsod dobro, doma najbolje; str. 117.

21. zvezek: „Bog v naravi“, prevel P. Miklavc in „Treskova Uršika“, spisal Fridolin Kavčič, str. 72.

22. in 23. zvezek: „General Laudon, oče vojakov imenovan“, prosto priredil po V. E. Martin Molek, str. 171. —

„Priče božjega bitja ali slučaji, ki niso slučaji.“ Poslovenil J. B. po knjigi: „300 Strafgerichte Gottes“. V Ljubljani 1886; založil Dragotin Hribar. I. zvezek obsega 76 str.: cena 25 kr.

„Bukve božje u naravi“ je naslov novi knjigi, katero je izdala Katoliška tiskarska družba v Mariboru. To lepo knjigo je prevel iz nemškega jezika Hrisogon Majar.

Na tem mestu naj omenimo tudi nove skladbe: „Tri božične pesmi za mešani zbor“, s samospeli in spremljavo orgelj, zložil Ign. Hladnik. Op. 6. Cena 40 novč. Čisti dohodek namenjen je dijaški kuhinji v Ljubljani. Založil skladatelj. Tiskali J. Blasnikovi nasledniki. V Ljubljani 1886. Prodaje „Katoliška bukvarna“.

Ostali slovanski svet.

Pogled na srbskohrvaško književnost. — Dasi smo že v 20. številki imenovali srbske časnike, vendar nam je danes omeniti, da to niso bili vsi listi. In to je tudi naravno, kajti novi listi se pojavljajo na različnih krajih, a stari se izgubljajo. Tako je jel izhajati nov list v loku z naslovom: „Sremac“, po jedenkrat na teden; list je za politiko, narodno prosveto in zabavo; lastnik mu je Em. Vortman, a urednik Živko Vuletić. Cena 4 gld. za vse leto.

Meseca septembra jel je izhajati v Niši list: „Zrak“, list za politiko, ekonomijo in književnost; lastnik in odgovorni urednik: Svetislav J. Vasić. „Zrak“ izhaja v četrtek in nedeljo, a cena mu je 20 frankov za vse zemlje zunaj Srbije.

V Zemun izhaja že delj časa „Javnost“, list samo za oglase.

„Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.“ Obradjuje P. Budmani. Izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Svezak 8. (4. drugega dela): dovesti — objaviti. Cena 3 for.

Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti izdala je dalje:

a) Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike. Skupio i uređio Sime Ljubić. Knjiga VIII. Listine od god. 1410. do 1424.

b) Starine. Knjiga XVIII. Vsebina: Prinos k razpravi: Imena Ilir v našem gostinju u Rimu posljuje 1453 god. Priobćio Ivan Črnčić. — Apokrifski zbornik našega vijeka. Priobćio Stojan Novaković. — Zapisi od grada, moljca i crvi po njivama. Priobćio Stojan Novaković. — Apokrifske priče o Bogorodičinoj smrti i još neke sitnice apokrifske o Bogorodici. Priobćio Stojan Novaković. — Otkrivenje Varuhovo. Priobćio Stojan Novaković. — Prinos za životopis Gjurja Križanića, svećenika i kanonika zagrebačke biskupije. Priobćio Evsebije Fermentžin. — Jedan prilog k poznavanju bosanskih Bogumila. Priobćio Ljubomir Stojanović. —

„Azbučni pregled sviju kulturnih biljaka.“ Kratak navod njihove pripreme i sejanja, prinosi i upotrebe sa svima nužnim podatcima. Od Gjorgja Stefanovića Vilovskog. Preštampano iz „Težaka“. U Beogradu u kralj. srp. držav. štampariji 1886. Vel. 8° s 45 str. —

„Parnica protiv Jaše Tomića, urednika „Zastave“. (Pred budapeštanskom porotom 2. oktobra 1886. godine.) Izdanje I. Ivanića. 1886. str. 32. Cena 6 novč.

„Omer Čelebija“. Slavni srbski pripovedovalec M. Gj. Miličević (v Belem Gradu, Cetinjska ulica broj 19) javlja po srbskih listih, da je napisal pripovedko iz življenja srbskega naroda. Tej pripovedki je glavni junak Omer Čelebija iz Zvornika na Drini, kjer je odrasel in zamiloval lepo Pavo, devojkjo krščansko. Kakor se vidi že iz tega, Miličević je zajel svojo pripovedko iz

jednega dela srbske domovine. polne važnih spominov iz preteklosti, a prepolne živega interesa v zdanjosti. V pozivu pravi pisatelj, da je v svojo pripovedko uplel slike „iz srbskog naroda od sva tri zakona, slike, koje očigledno dokazuju, da je narodna jednina starija i preća od vjerske množine i da se njih dvije mogu lijepo slagati.“ — Knjiga bo obsegala 13—14 pôl; cena 1.50 dinarjev za Srbijo, a 0.80 novčičev izven Srbije. Predplaća naj se pošilja pisatelju M. Gj. Miličeviću v Belem Gradu.

„Sito i rešeto“. Knjiga druga. — Stevan J. Jeftić naznanja, da bo izdal drugo knjigo (prva je izšla lani) svojih humorističnih in satiričnih spisov pod goranjim naslovom. Predplačniki dobivajo knjigo za 50 novčičev; predplaća se pošilja samo pisatelju v Beli Grad, Milanova ulica br. 7. —

„Pripovetke jednoga kaplara iz srpsko-bugarskog rata 1885“, napisao Branislav Gj. Nušić.

„Društvo sv. Save“, z istim namenom, kakor naša Družba sv. Cirila in Metoda, ustanovljeno v Belem Gradu, izdalo je knjižico pod naslovom „Društvo sv. Save“. V ti knjižici je opisano delovanje društva za prvi mesec. Pododbori so osnovani v Kragujevcu, Valjevu, Arangjelovcu, Pirotu, Nišu, Šapcu, Užici in Žagubici. Broj do zdaj upisanih udov iznaša preko tri tisoče, a med njimi več nego tri stotine utemeljiteljev. Kar je posebno zanimljivo, je to, da je med nli mnogo Srbinj.

Gjuro Eisenhut, rodod iz Zagreba, slavil je te dni v Zagrebu petindvajsetletnico svojega umetniškega delovanja.

Gjuro Eisenhut je sloveč hrvaški skladatelj; on je samouk v pravem zmislu besede, brez konservatorijskega izobraženja; on se je izobrazil v svoji stroki popolnoma sam, da je danes izvrsten ravnatelj orkestra v narodnem gledališči in zborovodja pevskega društva „Kola“ v Zagrebu. Znani so njegovi čveterospevi in zbori: Tebe zlato ja milujem, San, Zvezda nebesnica, Balkanske se zemlje, Bugarski napjevi itd. Za spremljevanje orkestra je napisal: Seljanko. Naposled se je dal na opero in je napisal opero „Sejслав ljuti“, a zdaj piše opero „Petar Bačić“.

Za „Učiteljski dom“, ki si ga zidajo rodoljubni učitelji hrvaški v Zagrebu, podpisano je do zdaj gld. 25,319.50 in je upati, da ga bodo začeli že prihodnje pomladi zidati.

„Zetski dom“ na Cetinji je že pod streho. Do zdaj se je potrošilo zanj okolo 21,000 goldinarjev. Vender še „Zetski dom“ ni dovršen; dovršen je samo zid in streha, vse ostalo: pod, vrata, okna itd. bodo Črnogorci oskrbeli pred zimo. In tako se bode „Zetski dom“, za kateri se je nabiralo dve in pol leta, skoro ponosno dvigal izmed ostalih hišic na Cetinji ter pričal o požrtvovalnosti in oduševljenosti srbskega naroda za kulturne težnje.

Konvencija črnogorskega kneza z vatikanom, o kateri smo že pisali, ima te le glavne točke. Barskega nadvladiko imenuje papež sporazumno s knezom; nadvladika pa prisega knezu vernost; cerkvena molitev za kneza moli se v slovanskem jeziku; župnike si namešča nadvladika; črnogorski seminaristi odgajajo se v Rimu v srbskem jeziku. Naši čitatelji vidijo iz te konvencije sv. očeta s pravoslavnim knezom črnogorskim, kako lepo se daje združiti naša cerkev s slovanskim jezikom. Zategadelj le potezajmo se za to, da se i v naše hrame božje uvede slovanski jezik.

Litterary Association of the Friends of Poland. (Književno društvo prijateljev Poljske.) Bismarkovo preganjanje poljskega naroda vspodbudilo je Poljake, pribegle v London, da so si v glavnem mestu Angleške osnovali omenjeno društvo, kateremu sta na čelu Edm. Naganowski in dr. Jazdowski. V Londonu so Poljaki našli zavetje, ali ker ondi ne mogo ostati, sklenili so njih imovitejši rojaki nabirati doneske in svoje rojake poslati v Galicijo. Nadalje snujajo Poljaki v Londonu osnovno šolo in skrbé za to, da se nastavi v Londonu poljski duhovnik, kateri bode v poljskem jeziku glasil besedo božjo. — Angleži vse to odobravajo in nobeden njih se ni ne domisli upiti, da bi te šole bile nevarne angleški narodnosti. A kako pa kriče naši Nemci, kader zahtevamo za se svoje šole, na svojih tleh, v svoji hiši; kako ropotajo, kader 100.000 Slovanov na Dunaji terja samo jedno narodno šolo za se, in nam je nočejo dati! Kratijo nam pravice.

Prof. dr. Klement Hankjevič spisuje delo: „O razvoji filozofije v Slovanih.“ V tem delu bode nam narisal pisatelj ne samo stanje filozofske književnosti pri pojedinih slovanskih narodih, nego nam bode i razjasnil posebnosti duševnega življenja njihovega v splošnih črticah. Gradivo nabira že več let in mi le želimo, da prof. Hankjevič srečno dovrši započeto delo; vsekakor bode nam izpolnil veliko praznoto v evropski književnosti.

Pravda proti Jaši Tomiću, uredniku novosadske „Zastave“. Jaša Tomić je bil obsojen v Budimpešti dne 14. oktobra p. m.! Obsodili so ga mažarski porotniki radi članka, v katerem je hvalil zlogo med Hrvati in Srbi in risal njih nezno stanje. Jaša Tomić je bil obsojen na tri mesece državnega zatvora, 600 gld. globe, na 105 gld. 60 novč. sodskih stroškov, a poleg tega mora plačati svoje uzdržavanje v zaporu. No to bi ne bilo toliko; vse to bi človek lahko prebil iz ljubezni do naroda, do bratske zloge med Hrvati in Srbi, do prave jedinstva, ki se je pokazala zadnji čas med Hrvati in Srbi v Oseku. Zastava je to bratstvo hvalila, bodreč Hrvate in Srbe, naj postopajo v bodoče zložno, ker samo v zlogi bodo odbili vse sovražne mažarske napade. In vsebina teh besed dala je državnemu pravdniku povoda, da je postavil J. Tomića na zatožno klop v Budimpešti. Vsa pravda je zanimljiva za nas Slovane zaradi govora, ki ga je imel državni pododvetnik Janoš Bakoš. Ta Mažar je v svojem govoru o sami pravdi molčal, pač pa je govoril o Slovanih, sramoteč in grdeč jih tako neosnovano, da bi tak govor prej spadal v kako krčmo, a ne pred porotnike, katerim mora državni pravdnik govoriti brezstrastno, brez vseh političnih predsodkov. Janoš Bakoš rekel je v svojem govoru, da Slovani snujajo veliko slovansko državo in da je zato treba Tomića kot slo-

vanskega agitatorja obsoditi. Omenjajoč narodnostnega vprašanja, izjavil je Bakoš, da so se Slovani obrnili ne samo proti Nemcem, ampak tudi proti Mažarjem; treba jih je torej pritisniti. Glejte te Slovane, kričal je Bakoš mažarskim porotnikom, glejte jih, in da vas ne bodo pozobali, obsodite jih, saj je to v vaši oblasti! Slovani niso izobražen narod — tako je nadaljeval državni pododvetnik, Slovani pred tisoč leti niso bili na oni stopinji izobraženosti, na kateri so bili ostali narodi istočnega in zapadnega carstva. No glejte modreca! Slovani, kateri so imeli v devetem stoletju slavno književnost v Panoniji, to je v tisti dobi, ko so še Mažarji bili povse divje ljudstvo, ti Slovani so torej bili neizobražen narod po mnenju državnega pododvetnika?! Ti panonski Slovani so dali Mažarjem prvo kulturo; krstili so jih prvi, kar je jasno dokazano in česar neizbrisni sledovi so ostali v mažarskem jeziku. Ves učeni svet zna, da so Slovani v devetem stoletju bili izobražen narod, bili so vsekakor na večji stopinji izobraženosti, nego njih sosedje, Mažarji. Tako je bilo pred tisoč leti, ko so imeli Slovani svojo književnost, in tako je danes. Mažarji so si osnovali svojo narodno književnost še le pred nekaj leti, in ti Mažarji gledajo zdaj tako zaničljivo na nas! Nadalje je še državni pododvetnik dejal, da so Slovani tudi danes na nižji stopinji izobraženosti nego ostale narodnosti, in zato se jim ni malo ne sme dovoliti, da bi se družili med seboj, ker bi to bilo nevarno za Ogre. To je zmisel vsega govora državnega tožitelja, govora, ki je zato važen za nas, ker nam prejasno označuje politično mišljenje mažarskega naroda, in mi vidimo, kako neprijazno sodijo o nas Mažarji. Na to so porotniki spoznali Jašo Tomića jednoglasno za krivega.

Sloveči učenjak francoski Louis Leger priobčil je spet novo knjigo o Slovanstvu: „Nouvelles études slaves, deuxième série.“ V ti knjigi opisuje življenje Ivana Husa in zgodovinarja Fr. Palackega; nadalje so tu še ti članki: „Le roman rustique en Bohême“, potem članek o Kohanovskem „Un jubilé littéraire en Pologne“, studija o slovanski mitologiji in naposled „Le nihilisme et la Russie“.

Popravek.

V poslednjem Raičevem životopisu urinile so se nekatere pomote, in čitati se ima („Slovan“) str. 326 v drugem oddelku v 3. redi: Delo je v rokopisu neurejeno, ne pa: narejeno; 327. v drugem oddelku red 20. čitaj: raznarojevanje nam. raznarojevanje in red 21.: Naše oblasti nam. Vaše oblasti.

Za Bož. Raičev spomenik

poslal nam je dalje:

Gosp. Radoslav Murzidovšek, c. kr. vojni kapelan v Zadru	gld. 2.—	kr.
Nekateri goriški rodoljubi	„ 4.—	„
Vek. Šturm, kmet v Ivanjcih pri Radgoni	„ 1.—	„
Zadnjič smo izkazali	„ 14.40	„
Torej vsega vkupe	gld. 21.40	kr.

Listnoca uredništva :

Gospodu P. W. R. na T. pri R. Za meteorologijo moramo Vam priporočiti dela nekaterih pisateljev, kateri Vam bodo za Vaše potrebe najboljši kažipot. Ti pisatelji so; Herman Klein, kateri je izdal meteorologijo l. 1882, Mose (3. izdaja 1883), Scott (nemški 1884) in konečno še časopis „Meteorologische Zeitschrift“, ki izhaja od leta 1884. in na kateri časopis se morete naročiti v vsaki boljši knjigarni.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravištvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopi si ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.